

O D L O Č B A

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi A. A. iz Ž., ki jo zastopa B. B., odvetnica v Z., na seji dne 27. oktobra 2005

o d l o č i l o:

Ustavna pritožba A. A. zoper sklep Okrožnega sodišča v Celju št. Ks 523/2002 z dne 23. 12. 2002 v zvezi z odločbo o pridržanju Policijske uprave Celje, Urada kriminalistične policije, št. 3A301 z dne 22. 12. 2002 se zavrne.

O b r a z l o ž i t e v

A.

1. Pritožnica je bila na podlagi odločbe o pridržanju dne 22. 12. 2002 od 14.50 ure pridržana na podlagi določbe drugega odstavka 157. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 63/94 in nasl. – v nadaljevanju ZKP). Zunajobravnavni senat Okrožnega sodišča je njeno pritožbo zoper odločbo o pridržanju zavrnil kot neutemeljeno.

2. V ustavni pritožbi pritožnica zatrjuje zmotno ugotovitev dejanskega stanja in napačno uporabo prava ter kršitvi 2. in 19. člena Ustave. Kršitev 19. člena Ustave utemeljuje z navedbo, da ugotovitev sodišča, ki je odločalo o njeni pritožbi zoper odločbo o pridržanju, da naj bi ji bila prostost odvzeta ob 14.50 uri, ne drži. Pritožnica namreč navaja, da je bila brez svobode gibanja že od 8.50 ure, ko so policisti začeli s hišno preiskavo, saj od takrat dalje ni več smela zapustiti stanovanja niti storiti koraka brez dovoljenja in nadzora policije. Po oceni pritožnice je bila z odločitvijo senata, da je bila dejansko pridržana šele ob 14.50 uri, nezakonito omejena v svobodi gibanja 6 ur. Po mnenju pritožnice je sodišče z obrazložitvijo, da pridržanje traja od 14.50 ure dalje, nezakonito potrdilo policijski sklep o pridržanju in dovolilo nezakonito uporabo določb ZKP, saj policija prvih 6 ur pridržanja nikoli ne všteje v dejanski odvzem prostosti. Z navedbo, da mora sodišče trditve organov pregona preveriti, ne pa odločati, kot da so navedbe policije v odločbi o pridržanju neizpodbitno resnične, pritožnica uveljavlja tudi kršitev 22. člena Ustave (pravica do enakega varstva pravic) in 25. člena Ustave (pravica do pravnega sredstva). V zvezi s tem še dodaja, da je sodišče svojo odločitev obrazložilo na način, ki pomeni kršitev določbe, da je Slovenija pravna država. Ustavnemu sodišču predlaga, naj ustavno pritožbo sprejme v obravnavo in izpodbijani odločbi v celoti razveljavi.

3. Senat Ustavnega sodišča je s sklepom št. Up-52/03 z dne 24. 5. 2005 ustavno pritožbo sprejel v obravnavo, v delu, v katerem se je ustavna pritožba nanašala na ravnanje pooblaščenih uradnih oseb v predkazenskem postopku, pa zavrnel. V skladu z določbo 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 15/94 – v nadaljevanju ZUstS) je bila ustavna pritožba poslana Okrožnemu sodišču v Celju ter Uradu kriminalistične policije pri Policijski upravi Celje. Na ustavno pritožbo je odgovoril le vodja sektorja kriminalistične policije pri Policijski upravi Celje. Navaja, da v času opravljanja hišne preiskave pritožnici prostost ni bila odvzeta, niti ni bilo najti razlogov za policijsko pridržanje. Hišna preiskava je trajala od 8.58 ure do 12.10 ure, policijsko pridržanje pa je bilo odrejeno šele ob 14.50 uri. Iz odgovora še izhaja, da razlogi za hišno preiskavo v nobenem primeru niso bili identični z razlogi za policijsko pridržanje. Če bi ti namreč obstajali že ob začetku hišne preiskave, bi v

skladu s policijsko prakso pridržanje tudi odredili ob samem začetku opravljanja hišne preiskave.

B.

4. Veljavnost izpodbijanih odločb o pridržanju je potekla že v času vložitve ustavne pritožbe. Pravni interes je ena izmed procesnih predpostavk vsakega postopka, tudi postopka z ustavno pritožbo. Ustavno sodišče praviloma šteje, da v primeru, ko izpodbijani posamični akt v času odločanja ne velja več, ni izkazan pravni interes za odločanje Ustavnega sodišča. Zgolj ugotovitev kršitve človekove pravice, ne da bi bil izpodbijani posamični akt razveljavljen ali odpravljen (prvi odstavek 59. člena ZUstS) namreč praviloma ne spreminja pritožnikovega pravnega položaja. Drugačno stališče je Ustavno sodišče sprejelo glede uveljavljanja pravice do osebne svobode iz prvega odstavka 19. člena Ustave v odločbi št. Up-315/00 z dne 3. 7. 2003 (Uradni list RS, št. 70/03 in OdlUS XII, 104).

5. Glede na trditve pritožnice o napačno ugotovljenem času dejanskega odvzema prostosti Ustavno sodišče pojasnjuje, da ustavna pritožba ni pravno sredstvo v sistemu rednih in izrednih pravnih sredstev, temveč poseben institut za presojo posamičnih aktov zaradi varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin. V skladu s prvim odstavkom 50. člena ZUstS Ustavno sodišče izpodbijane odločbe preizkusi le glede vprašanja, ali so bile z njimi kršene človekove pravice ali temeljne svoboščine.

6. Ustavnopravno relevanten je očitok pritožnice, da sklep sodišča ni zadostno obrazložen oziroma da se sodišče ni opredelilo do vseh njenih navedb. Obrazložena sodna odločba je namreč bistveni del poštenega sodnega postopka, ki ga zagotavlja 22. člen Ustave. Iz te ustavne določbe izhaja tudi dolžnost sodišča, da se seznanijo z navedbami strank, prouči njihovo dopustnost in pravno relevantnost ter se do njih, če so za odločitev bistvene in niso očitno neutemeljene, v obrazložitvi svoje odločbe opredeli. Za pritožbeno sodišče pa izhaja ta obveznost tudi iz pravice do pritožbe (25. člen Ustave), ki vsakomur zagotavlja pravico do pravnega sredstva zoper odločbe državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilcev javnih pooblastil, s katerimi je odločeno o njegovih pravicah, dolžnostih ali pravnih interesih. Smisel tega ustavnega zagotovila ni le v tem, da zagotavlja posamezniku pravico do vložitve pravnega sredstva, temveč predvsem v tem, da lahko z vložitvijo pravnega sredstva učinkovito brani in varuje svoje pravne interese. Pravici do pritožbe kot ustavni pravici tako ustreza obveznost pritožbenega sodišča, da pritožbo, če je dopustna, vsebinsko obravnava in se do tistih pritožbenih navedb, ki so za odločitev bistvenega pomena, v obrazložitvi svoje odločbe tudi opredeli. Ni sicer nujno, da je odgovor na navedbe stranke vedno izrecen, saj je v določenih primerih tudi iz drugih navedb v obrazložitvi razvidno, da se je sodišče seznanilo z argumenti stranke in da jih je obravnavalo. Vendar pa je za zagotovitev ustavne pravice do poštenega sojenja kot tudi za zagotovitev zaupanja v sodstvo velikega pomena, da stranka, tudi če njenemu zahtevku ali pravnemu sredstvu ni ugodeno, lahko spozna, da se je sodišče z njenimi argumenti seznanilo in jih obravnavalo. Sodišče se ni dolžno opredeliti le do očitno neutemeljenih ali nerelevantnih navedb stranke.

7. Bistvo pritožničinih navedb je v tem, da sodišče ni preverjalo dejstev v odločbi o pridržanju o dejanskem času odvzema prostosti, zato naj bi s svojo obrazložitvijo, da pridržanje traja šele od 14.50 ure, nezakonito potrdilo odločbo o pridržanju. S tem naj bi ji bilo poseženo v njeno pravico do osebne svobode iz prvega odstavka 19. člena Ustave.

8. Po določbi drugega odstavka 19. člena Ustave se nikomur ne sme vzeti prostost, razen v primerih in po postopku, ki ga določa zakon. Ustavno sodišče je že v odločbi št. U-I-18/93 z dne 11. 4. 1996 (Uradni list RS, št. 25/96 in OdlUS V, 40) poudarilo, »da Ustava razlikuje med tremi vrstami kazenskopravnih posegov v osebno svobodo in v vseh treh primerih gre za poseg v isto ustavno varovano človekovo pravico do osebne

svobode. V tretjem odstavku 19. člena govori Ustava o odvzemu prostosti (aretacija). Pojem aretacije, prijetja, odvzema prostosti se nanaša na trenutni poseg izvršilne veje oblasti v svobodo posameznika. Ustava že za ta svoj poseg, če naj bo aretacija ustavno dopustna, predvideva zakonsko določen postopek in zakonsko določene primere.«

9. Pojem odvzem prostosti je opredeljen v 4. členu ZKP, kot »vsaka omejitev prostosti, ki pomeni prisilno zadržanje«. V drugem odstavku 157. člena ZKP je določeno, kdaj lahko policisti nekomu vzamejo prostost in ga pridržijo. Po petem odstavku tega člena lahko pridržanje traja največ osemindeset ur; šesti odstavek pa določa obveznost policista, da v pisni obliki z odločbo obvesti osebo, ki ji je vzeta prostost, o razlogih za odvzem prostosti, če pridržanje traja več kot šest ur. Uradni dokler traja pridržanje, ima v skladu s sedmim odstavkom tega člena oseba, ki ji je vzeta prostost, pravico do pritožbe. O njej mora odločiti zunajobravnavni senat pristojnega sodišča v osemindesetih urah.

10. Pritožnica je že v pritožbi zoper odločbo o pridržanju zatrjevala, da je bila dejansko pridržana že od 8.58 ure dalje, ko so policisti začeli s hišno preiskavo, saj od takrat dalje ni več mogla prosto oditi. Zaradi posledic, ki jih ima pravilen čas odvzema prostosti na trajanje pridržanja, je sodišču predlagala, naj ugotovi, kdaj je prišlo do dejanskega odvzema prostosti. Zunajobravnavni senat Okrožnega sodišča je sklepanje o dejanskem času odvzema prostosti oprl na ugotovitev, da »ne držijo navedbe zagovornice, da je pridržanje šteti od 8.58 ure dalje, temveč od dejanskega odvzema prostosti od 14.50 ure dalje, kot to izhaja iz podatkov v spisu«. Ustavno sodišče ugotavlja, da iz obrazložitve izpodbijanega sklepa ni razvidno, na katerih dejstvih in razlogih je sodišče gradilo svojo odločitev o dejanskem času odvzema prostosti. Iz obrazložitve sklepa niso razvidne niti dejanske okoliščine niti druge konkretne okoliščine, iz katerih bi bila razvidna presoja zunajobravnavnega senata v konkretnem primeru. Pritožbeno sodišče tudi ni presojalo stališča pritožnice, da se že s samo opravo hišne preiskave izvaja pridržanje, in se tako do navedbe, ki je v obravnavani zadevi bistvenega pomena, sploh ni opredelilo. S tem sta bili po presoji Ustavnega sodišča pritožnici kršeni pravica do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave in pravica do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave.

11. Zaradi ugotovljenih kršitev 22. in 25. člena Ustave, Ustavno sodišče ni moglo presoditi, ali je bila pritožnici kršena pravica do osebne svobode iz prvega odstavka 19. člena Ustave, zato je ustavno pritožbo zavrnilo.

12. Očitka pritožnice, da je bila z izpodbijanima odločbama kršena določba 2. člena Ustave, v okviru postopka z ustavno pritožbo ni mogoče ocenjevati. V postopku z ustavno pritožbo Ustavno sodišče presoja le morebitne kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Navedena določba pa teh neposredno ne ureja.

C.

13. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena ZUstS v sestavi: predsednik dr. Janez Čebulj ter sodnice in sodniki dr. Zvonko Fišer, Lojze Janko, mag. Marija Krisper Kramberger, Milojka Modrijan, dr. Ciril Ribičič, dr. Mirjam Škrk, Jože Tratnik in dr. Dragica Wedam Lukić. Odločbo je sprejelo s petimi glasovi proti štirim. Proti sta glasovali sodnici Krisper Kramberger in Wedam Lukić ter sodnika Čebulj in Ribičič. Sodnik Ribičič je dal odklonilno ločeno mnenje.

Št. Up-52/03-12
Ljubljana, dne 27. oktobra 2005

Predsednik

dr. Janez Čebulj l.r.